

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

A szakemberek bibliográfiai tájékoztatása

Az ötvenes években jöttek létre a Szovjetunióban a helyi ágazatközi tájékoztatási központok (*Local inter-branch information centre = LIBIC*), amelyeknek nagy szerepük van a könyvtárak és az információs intézmények együttműködésében. Felépítésük – amelyet a Tudományos és Műszaki Állami Bizottság hagyott jóvá –, szolgáltatásaik formája és módszerei hasonlóak, de mindegyiküknek van valami specialitása is a kiszolgált terület sajátosságaiból következően. Hála a helyi problémákhoz, vállalatokhoz és intézményekhez való közelségnek, jobban és gyorsabban felismerik a termelés sürgős szükségleteit és akadályait, mint az ipari ágazati (minisztériumi) információs intézmények.

Tevékenységük továbbfejlesztésénél figyelemmel kell lenni a helyi könyvtárak és információs intézmények teljesítményére, valamint az össz-szövetségi és ipari ágazati intézmények szolgáltatásaira.

A LIBIC-ek tevékenységének elemzése során a szervezéstudománynak a komplex társadalmi kérdések elemzésére használt módszereivel éltek. A használatuk kiszolgálását szervezési rendszernek fogva fel, gyümölcsözőnek és eredményesnek bizonyult a vizsgálat, mivel a rendszer nagyon sok külső és belső kapcsolódását és a menet közbeni változásokat is figyelembe lehetett venni. A vizsgálat előzetes feltételezései a következők voltak:

- ▶ a LIBIC-hálózat alapvető átszervezése nem hasznos és nem időszerű;
- ▶ a LIBIC tevékenységének javítása csak akkor lehetséges, ha feltárják és figyelembe veszik mindazokat a külső tényezőket, amelyek a leginkább befolyásolják a rendszer működését;
- ▶ a bibliográfiai szolgáltatások megjavítására csak úgy lehet hatásos javaslatokat tenni, ha teljes áttekintést szereznek jelenlegi helyzetéről és a LIBIC kapcsolatairól az egész információs és könyvtári rendszerhez.

Ezután következik a vizsgálat menetének, különböző fázisainak, az analízis főbb módszereinek leírása, majd javaslatok a LIBIC-ek szolgáltatásainak megjavítására.

Az eredményes működés feltételei:

- ▶ a legfontosabb, hogy idejében figyelembe vegyék a régióbeli tudományos és termelési tevékenység információs szükségletének valamennyi változását;
- ▶ a második, hogy a LIBIC munkatársai rendszeresen tanulmányozzák az össz-szövetségi és ágazati tudományos tájékoztató intézetek által kiadott másodlagos információs kiadványokat és szolgáltatásokat abból a szempontból, hogy mennyiben felelnek meg a régióban dolgozó szakemberek igényeinek;
- ▶ végül, hogy megfelelő eljárásokat alkalmazzanak annak megállapítására, hogy a szolgáltatások mennyiben felelnek meg a régióban dolgozó szakemberek igényeinek, mennyiben veszik figyelembe az általuk támasztott követelményeket.

/SMIRNOV, E. M.: *Bibliographical servicing of specialists as an organizational system in a local inter-branch information centre (LIBIC)*. 11 p./

A kémiai tájékoztatás és irodalomellátás helyzete és fejlesztési feladatai az NDK-ban

A *Carl Schorlemmer Műszaki Főiskola* könyvtára egyike az NDK központi szerepkörű műszaki szakkönyvtárainak, a kémiára és a vegyiparra kiterjedő felelősséggel. Hálózatához a vegyipar, a felsőoktatás és a kutatás területéről száznál több műszaki könyvtár tartozik. Hogyan lehet felépíteni egy országos információs rendszert, tekintettel egyfelől a központi megoldások és a decentralizált tevékenység összhangjára, másfelől a területi és a szakági struktúrák kapcsolataira?

A kémia és a vegyipar országos információs rendszerét – a Veszprémi Vegyipari Egyetem tapasztalatait is felhasználva – szerződéses alapon alakították ki. Az adatbank és adatszolgáltató szerepét – külföldről vásárolt mágnesszalagokon egyelőre off-

line, majd később online módon – a *Központi Kémiai Adatkezelő Vállalat* látja el. A Carl Schorlemmer Műszaki Főiskola Könyvtára mint központi könyvtárra a következő feladatok várnak:

- ▶ A vonatkozó szakterületen megfelelő állománygyarapítási politika és gyakorlat kialakítása (gyűjtőkörök elhatárolása, őrzési és selejtezési elvek megállapítása, a különféle dokumentumtípusok sajátos gyarapítási szempontjainak kidolgozása stb.). A lehetőség határain belül Merseburgban megkezdtek egy rendszeresen gyarapított tudományos könyvállomány létrehozását.
 - ▶ Központi katalógus felállítása a kooperáló partnerek kémiai állományáról. A folyóiratok katalógusát 1984-ben kezdték, amely 160 partner 2000 külföldi kémiai folyóiratának és sorozatának adatait tartalmazza, számítógéppel olvasható adathordozón. 1987 óta géppel olvasható formában 1300 cím 6–7000 lelőhelyét is tartalmazza ez a katalógus, a folyóiratok országos központi katalógusa alapján. Nyomtatott változatához 1988-tól juthatnak hozzá a partnerek. 1988–89-től tartalmazni fogja a KGST-tagországok folyóirat-állományát is. Az így nyilvántartott folyóirat-állomány az igényelt cikkek 80%-át tartalmazza, ezért jó alapja a könyvtárközi kölcsönzésnek. A monográfiák, egyetemi kiadványok és a szürke irodalom katalógusát hagyományos módon vezetik 1984 óta, és havi gyarapodási jegyzéket is kiadnak. A mű megjelenése és a katalógusban való szerepeltetése között 4–6 hétnél több nem telik el.
 - ▶ A dokumentumok gyors és minőségileg kifogástalan szolgáltatása. Az említett alapokra építve az együttműködő könyvtárak állományából 2–3 héten belül elégitik ki az igényeket. A tervek szerint – a másológép-kapacitás bővülésével – mindinkább másolat formájában szolgáltatnak.
 - ▶ A személyzet továbbképzése, ahol is a hangsúlyok a modern információs technológiákra és a könyvtári munka automatizálására helyeződnek. A személyzetben mindinkább azonos arányban találhatók felsőfokú könyvtáros és nem könyvtáros végzettségűek, s ez a körülmény speciális feladatokat támaszt a továbbképzésben.
- A szakmai információs központ és a központi szakkönyvtár közötti együttműködésben ez utóbbira elsődlegesen a dokumentumok azonosításának és a dokumentumszolgáltatásnak a feladatai hárulnak.

/KRUG, K.: Supply of chemistry-related data in the GDR – position and concept. 8 p./

Egy év tapasztalatai a könyvtárközi kölcsönzésben

Az *Edvard Kardelj Egyetem Központi Műszaki Könyvtára* évtizedek óta folytatott szivós munkájának eredményeként kiépültek azok a segédeszközök (központi katalógus a külföldi periodikumokról és könyvekről számítógépes és nyomtatott, majd mikrofilm formájában), illetve megteremtődtek azok a technikai feltételek (telex, telefakszimile, PC-k), amelyek segítségével 1987-ben 195 belföldi és 257 külföldi központtal folytattak eredményes könyvtárközi kölcsönzést. Használnak nemzetközi számítógépes adatbázisokat (pl. COMPENDEX, RSWB) is.

Sok elképzelésük megvalósítására lenne szükség ahhoz, hogy a nehéz gazdasági helyzetben lévő Jugoszlávia felzárkózzék a nemzetközi szinthez. A könyvtárosok legalábbis felismerték a műszaki információ fontosságát a gazdaság fejlődésében. Ki is dolgozták az ehhez szükséges lépéseket (a DOCLINE-hálózathoz való csatlakozástól az új, megfelelő nagyságú könyvtárépület megépítéséig), de ezek végrehajtását anyagi (finansziális, devizális) okok akadályozzák.

/ČUČNIK-MAJČEN, N.: Yearlong experience in the field of interlibrary lending service in the Central Technical Library. 10 p./

Iparvállalatok mint a műszaki szakirodalom beszerzésének támogatói

A miskolci *Nehézipari Műszaki Egyetem Könyvtára* az egyetemi képzés és kutatás támogatása mellett szakirodalommal, műszaki információval, fordításokkal szolgálja a körzetében működő ipari nagyüzemeket is. Egyre nehezebben tud azonban megfelelni alapfeladatainak is a fokozódó pénzügyi nehézségek miatt. Ezért – mint ezt a szerző számos hazai publikációjában már kifejtette – támogatást igyekszik szerezni a régióban működő vegyipari és vasipari üzemektől. A beszámoló azokat a módszereket ismerteti, ahogyan öt nagyüzemmel sikerült ily módon gyümölcsöző együttműködést kialakítani.

/ZSIDAI J.: Industrial sponsors in financing special technical literature. 9 p./